

1. Жмудінський В.П. Особливості повернення майна, не визнаного речовим доказом. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. № 4. Т. 4 (70). С. 229-334.

2. Зіньковський І.П. Виконання слідчим ухвали слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 4. С. 151-155. URL: http://apnl.dnu.in.ua/4_2017/35.pdf (дата звернення: 15.11.2021 р.).

3. Дрозд А. В. Забезпечення недоторканності права власності в кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 24 с.

Клепка Дар'я Ігорівна

кандидат юридичних наук, науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України,

ДО ПИТАННЯ ЯКІСНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ НОРМАТИВНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОСКАРЖЕННЯ НЕДОТРИМАННЯ РОЗУМНИХ СТРОКІВ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Як зазначається у науковій літературі, одним з мірил і критеріїв якості законодавства є ефективність застосування розроблених законодавчих актів [1]. Процес констатації дефектності того чи іншого об'єкта в багатьох випадках відбувається не на підставі аналізу самого об'єкта (хоча такий шлях також можливий), а з урахуванням тих негативних наслідків, які відповідним дефектом викликані. Величезна кількість нормативно-правових актів (у тому числі й законів), що приймаються в державі, доволі часто створює ілюзію повного правового регулювання суспільних відносин. Але доводиться констатувати, що значна частина нормативних приписів з тих чи інших причин залишається без

дії. Процес реалізації закону починається не з моменту прийняття закону, а саме з моменту його застосування на практиці, адже лише реально діючий закон може служити базою впорядкування суспільних відносин [2].

Проаналізуємо крізь призму зазначеного нормативну модель оскарження недотримання розумних строків під час досудового розслідування. Так, відповідно до ст. 308 КПК підозрюваний, обвинувачений, потерпілий, інші особи, права чи законні інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування, мають право оскаржити прокурору вищого рівня недотримання розумних строків слідчим, дізнавачем, прокурором під час досудового розслідування³. Відповідно до ч. 2 зазначеної статті прокурор вищого рівня зобов'язаний розглянути скаргу протягом трьох днів після її подання і в разі наявності підстав для її задоволення надати відповідному прокурору обов'язкові для виконання вказівки щодо строків вчинення певних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень. Особа, яка подала скаргу, невідкладно письмово повідомляється про результати її розгляду. Конструкція зазначеної норми не надає відповіді у якій саме формі прокурор вищого рівня має приймати рішення про відмову у задоволенні скарги. Як справедливо зазначає І.В. Гловюк, системний аналіз норм чинного кримінального процесуального кодексу надає підстави стверджувати, що таке рішення має бути прийняте у формі постанови [3].

Водночас аналіз сучасного правозастосування свідчить про варіативність процесуальних документів, якими вирішується скарга як то: повідомлення, лист, інформування та ін. Зазначимо, що такий підхід до вирішення скарг поданих на підставі ст. 308 КПК суттєво ускладнює процедуру відновлення порушеного права особи. Адже п. 9¹ ч. 1 ст. 303 КПК передбачено, що оскарженню підлягає *рішення прокурора (курсив наш Д.К.)* про відмову в задоволенні скарги на недотримання розумних строків. Тому, наразі з метою відновлення свого

³ Примітка. Звернімо увагу, що законодавцем допущено логічну помилку у конструкції ч. 1 ст. 308 КПК шляхом закріплення обвинуваченого суб'єктом оскарження недотримання розумних строків під час досудового. І хоча, до зазначеної норми двічі вносилися зміни така помилка й досі не усунена.

порушеного права на розумність строків під час досудового розслідування особа має йти складним шляхом, по-перше, оскаржувати бездіяльність прокурора вищого рівня (якщо рішення про відмову у задоволенні скарги на недотримання розумних строків не було прийнято у формі постанови), а, по-друге, після отримання постанови про відмову у задоволенні скарги, оскаржувати таку відмову в порядку п. 9¹ ч. 1 ст. 303 КПК. Такий процес, як правило, займає тривалий час, що є неприйнятним у сенсі предмета оскарження.

У цьому сенсі підкреслимо, що одним із критеріїв ефективності засобів захисту є його оперативність. З цього приводу ЄСПЛ зазначає, що засіб захисту вважатиметься ефективним лише тоді, коли його використання призведе до необхідного результату у розумні строки. Якщо ж досягнення відповідного результату – захисту права людини – надмірно і безпідставно розтягується в часі, то такий засіб захисту може бути визнано неоперативним, а тому й неефективним [4]. У рішенні у справі «Aksoy v. Turkey» від 18 грудня 1996 р. (заява № 21987/93) ЄСПЛ наголосив, що ст. 13 Конвенції «гарантує наявність на національному рівні засобів для забезпечення по суті прав і свобод, гарантованих Конвенцією, у якій би формі вони не були закріплені в національному праві. Наслідком ст. 13 є вимога надати внутрішні засоби юридичного захисту для вирішення «спірної скарги» по суті, згідно з Конвенцією, і відповідне відшкодування. Хоча Договірним державам надається деяка свобода щодо способу, за допомогою якого вони виконують свої зобов'язання за Конвенцією в рамках цього положення... Обсяг зобов'язань за ст. 13 різниться залежно від характеру скарги заявника згідно з Конвенцією... Тим не менш, засіб захисту, який вимагається за ст. 13, повинен бути ефективним на практиці, а також у нормативних актах; зокрема, в тому сенсі, що його застосування не повинно бути невиправдано ускладненим діями чи бездіяльністю органів держави-відповідача»[5].

На підставі вище викладеного можна зробити висновок, що порядок оскарження рішення прокурора про відмову у задоволенні скарги на недотримання розумних строків, що склався на сьогодні у правозастосовній

практиці, не можна вважати ефективним засобом захисту, у зв'язку з чим необхідною видається нормативна корекція норм, що регулюють оскарження недотримання розумних строків під час досудового розслідування. У зв'язку з чим звернімо увагу на ч. 2 ст. 220 КПК відповідно до якої слідчий, дізнавач або прокурор мають винести вмотивовану постанову про повну або часткову відмову в задоволенні клопотання, копія якої вручається особі, яка заявила клопотання, а у разі неможливості вручення з об'єктивних причин - надсилається їй. Тож вважаємо, що питання щодо відмови у задоволенні скарги на недотримання розумних строків може бути вирішене за аналогією.

Список використаних джерел:

1. Легін Л М Поняття та критерії якості закону: проблеми визначення. *Проблеми законності*. 2016. Випуск 132. С. 196-204
2. Гулиев В. К. Проблемы эффективности реализации законов как источников конституционного права России. *Конституционное и муниципальное право*. 2006. № 9. С. 9–13
3. Гловюк І.В. Проблемні питання оскарження та розгляду скарг на рішення та бездіяльність прокурора під час застосування статті 308 Кримінального процесуального кодексу України. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2020. № 6. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2020/55.pdf
4. Пашук Т. І. Право людини на ефективний державний захист її прав та свобод: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2006. 195 с.
5. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Аксой проти Турції» від 18 грудня 1996 р. (заява № 21987/93) URL: <https://european-court.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/aksoj-protiv-turcii-postanovlenie-evropejskogo-suda/>